

معماران مدارس نوین در ایران (امیرکبیر-حسن رشدیه)

صالح امین پور^۱، خالد امانیان^۲

^۱ استادیار دانشگاه پیام نور

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ (تاریخ ایران: دوره اسلامی)، دانشگاه پیام نور

چکیده

با ورود اعراب مسلمان به ایران و تشکیل مکتب خانه ها فرزندان طبقات عادی جامعه توانستند به این مکتب خانه ها راه یابند که البته بیشتر علوم مذهبی و تعدادی کتب شعر خاص مورد تایید مکتب داران تدریس می گردید. آموزش در این مکتب خانه ها به دلیل روشهای نامناسب تدریس مکتب داران و تنبیهات سخت بیشتر برای طلبه ها ملال آور بود تا لذت بخش. مکتب خانه ها را به محبس تشبیه کرده اند. هر چند مکتب خانه ها دارای محاسن و معایبی بود؛ اما شواهد تاریخی نشان می دهد که کاستی ها و عیب های آن ها به مراتب بیش از محاسن شان بود که بیزاری از مکتب و بی سوادی توده ی عظیمی از مردم از جمله نتایج آن بوده است؛ اما از جمله محاسن مکتب خانه ها می توان به تأکید در پرورش اخلاق نیکو و توجه به سنت ها و اعتقادات مردم، از نظر هدف تربیتی و اجتماعی و هنجارهای آن و به کارگیری شیوه ی انفرادی در آموزش و توجه به تفاوت های فردی این مکتب خانه ها اشاره کرد. برخورد ایرانیان با اروپاییان در دوران صفویه و به خصوص در دوره قاجار کم کم ایرانیان با شکل مدارس در اروپا و علوم نوین آشنا شدند. در این میان دو تن که به حق باید آنها را خداوندگان علوم نوین در ایران نامید یعنی میرزا تقی خان فراهانی ملقب به امیرکبیر و میرزا حسن رشدیه که در راه تشکیل مدارس در ایران با مشکلات فراوانی از طرف متحجرین روبرو شده اما تحت هر شرایطی به خصوص میرزا حسن رشدیه با سرسختی و تلاش خود سنگ بنای نخستین مدارس ایران به شکل نوین را بنیاد نهادند.

واژه های کلیدی: امیرکبیر، حسن رشدیه، قاجار، مدارس نوین، مکتب خانه ها.

مطالعات تاریخ و تمدن ایران و اسلام

دوره ۳، شماره ۱، بهار ۱۳۹۷، صفحات ۲۲-۱۳